27/05/2020

Η Βιζίλειος σχολή Δρυμάδων Χιμάρας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

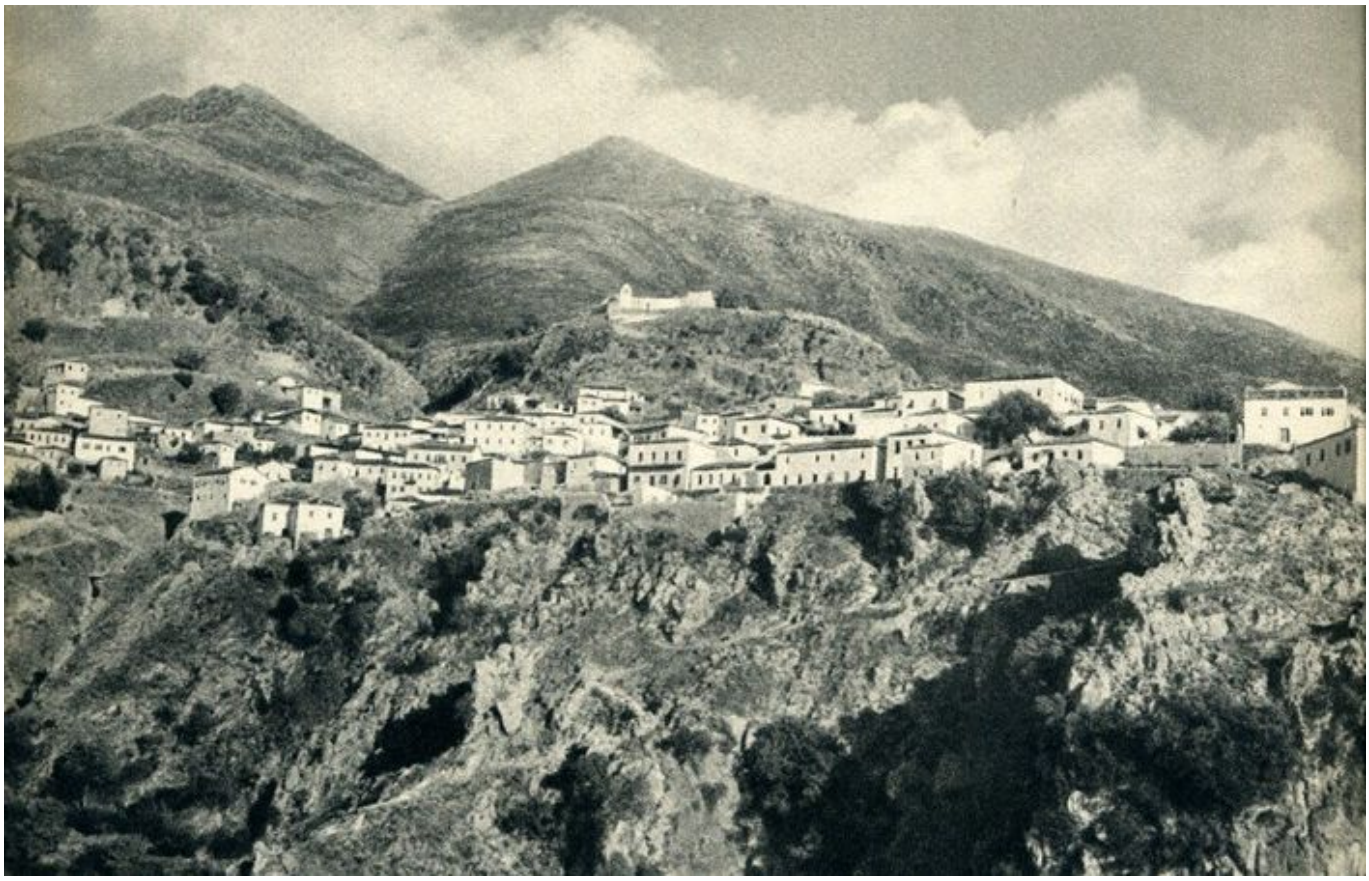

Η Βιζίλειος Σχολή Δρυμάδων Χιμάρας ιδρύθηκε και κτίστηκε το διδακτήριό της κατά το 17ο αιώνα, παρόλο που δεν αναφέρεται βιβλιογραφικά ο ακριβής χρόνος, επικρατεί η άποψη πως ιδρύθηκε το 1628 από τον συντοπίτη ευεργέτη Γκίκα Βιζίλη, πάνω σε οικόπεδο, το οποίο δώρισε ο Θανάσης Δέδες. Στη Σχολή μαθήτευαν τα παιδιά των Δρυμάδων και των όμορων συνοικισμών Γκιλεκάτων, Χοντρακίων και Καλαμίου.

Το διδακτήριο της Σχολής, το οποίο χωριζόταν βόρεια με ένα στενό δρομάκι με την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα «ήταν διώροφο επιβλητικό κτίριο πάνω σε λοφίσκο με αρκετά ευρύ χώρο, ευάερο και ευήλιο», είχε τέσσερις αίθουσες διδασκαλίας, γραφείο για τους διδασκάλους και στο ισόγειο υπήρχε μεγάλος χώρος για εορταστικές εκδηλώσεις και για τις συνεδριάσεις της δημογεροντίας, ενώ δεξιά του ισογείου υπήρχε και μια αποθήκη, η οποία συχνά ήταν και το πειθαρχείο των άτακτων μαθητών. Οι αίθουσες τις διδασκαλίας ήταν εφοδιασμένες με εποπτικά όργανα, με τριθέσια και εξαθέσια θρανία, με

διδασκαλικές έδρες και στους τοίχους κρέμονταν θρησκευτικές εικόνες – κυρίως του Χριστού και των Τριών Ιεραρχών – όπως επίσης και το πορτραίτο του ευεργέτη της Σχολής Γκίκα Βιζίλη.

Τα έξοδα για τη συντήρηση και τη λειτουργία καθώς και για τη μισθοδοσία των διδασκάλων της Βεζιλείου Σχολής των Δρυμάδων την είχε αναλάβει αρχικά ο Γκίκας Βιζίλης, ο οποίος πέρα από τα έξοδα της ανέγερσης πρόσφερε και 60 χρυσά ναπολεόνια κάθε χρόνο για την πληρωμή των διδασκάλων και στη συνέχεια την ανέλαβαν οι εκκλησίες και τα μοναστήρια της περιοχής. Πολύ αργότερα δε, μετά από το 1872, συμφώνησαν όλα τα εκκλησιαστικά καθιδρύματα να καταβάλουν για τη Σχολή κάθε χρόνο 1.100 γρόσια.

Η Βιζίλειος Σχολή λειτουργούσε με ειδικούς εσωτερικούς κανονισμούς και με αναλυτικά προγράμματα και όλη η εκπαιδευτική της διαδικασία ελεγχόταν από τη Σχολική Επιτροπή.

Η Βιζίλειος Σχολή «λειτουργούσε από παλαιότερα με 3 και 4 δασκάλους, την εποχή που και οι δάσκαλοι και τα Διδακτήρια ήσαν ανύπαρκτα ή σπάνια». Συνολικά, δεν μας είναι γνωστοί οι διδάσκαλοι, πάντως για τα εκατό χρόνια προ του 1937 μνημονεύονται: Ο Κώστας Τσούλας, ο Λάμπρος Μίγκας, ο Κώστας Γκορέτσης, ο Γεώργιος Κιτσούλης, ο Μπόης Λέκκας, ο Μήτρο Α. Λέκας, ο Μήτσος Παπάς, ο Βασίλειος Παπάς (Παπαδημητρίου), ο Σίμος Δήμας, ο Δημήτριος Μούτσος, ο Σπυρίδων Ηλιάδης, ο Θωμάς Οικονόμου, ο Πάνος Πήλιος, ο Παύλος Βρεττός, ο Λάμπρος Μούτσος, ο Φώτιος Ηλιάδης και ο Βασίλειος Τσούλας. Αντίστοιχα, για το Παρθεναγωγείο μνημονεύεται η διδασκάλισσα Ηλιάδη.

Στο κείμενο που ακολουθεί περιγράφεται με κάθε λεπτομέρεια το κτίριο της Βιζιλείου Σχολής των Δρυμάδων της Χειμάρρας˙ με τις αίθουσες και τους λοιπούς χώρους, με το σχολικό και εποπτικό εξοπλισμό, με τον περιβάλλοντα χώρο και το ιστορικό της ίδρυσης και της λειτουργίας του.

Επειδή τέτοιες περιγραφές, και μάλιστα για εκπαιδευτήρια που ανάγονται στο 17ο αιώνα και που διατηρούνταν και λειτουργούσαν για αιώνες ολόκληρους και διαπαιδαγωγούσαν χιλιάδες ελληνόπαιδες της Βόρειας Ηπείρου, δεν μας έχουν παραδοθεί σε επάρκεια, κρίνουμε πως πρέπει η συγκεκριμένη και προς χάρη της ιστορίας να παρουσιαστεί ολόκληρη:

«Ένα δρομάκι στενό χώριζε δύο ιερούς χώρους του χωριού μας, τον Άγιο Σπυρίδωνα και το Σχολείο μας. Κατεβαίνοντας από τον Άη Δημήτρη για το ποτάμι, δεξιά του στενού βρισκόταν η Μονοκλησιά «Άγιος Σπυρίδων» και αριστερά το αγαπημένο μας Σχολείο. Ένας περιμαντρωμένος χώρος το περίβαλλε, χωρισμένος

απ’ τις δυό αυλές του με ένα ψηλόν αγροτικόν τοίχο (κατωμερέα). Επιβλητικό το σχολικό κτίριο πάνω στο λοφίσκο, σε σχήμα Γ, αντίκριζε περήφανα μα με αγάπη και στοργή τις συνοικίες του. Κτίστηκε κατά τον 17ον αιώνα με γενναία δαπάνη του Ευεργέτη Γκίκα Βιζίλη, φιλόπατρι συμπατριώτη εμπόρου, εγ- καταστημένου στη Ρωσία. Ήταν διώροφο με αρκετά ευρύ χώρο, ευάερο και ευήλιο. Σχολείο σε ιδανική θέση, στο κέντρο των δύο χωριών και πληρούσε ικανοποιητικά τους όρους πραγματικού διδακτηρίου. Ήταν το πρώτο πολυτάξιο σχολείο που κτίστηκε στη Χειμάρρα επί Τουρκοκρατίας.

Μια επιβλητική σκάλα οδηγούσε στην κυρία είσοδό του και ένας μικρός διάδρομος, στις 4 αίθουσες διδασκαλίας. Δεξιά από την είσοδο βρισκόταν το Γραφείο του διδακτικού προσωπικού. Στο ισόγειο υπήρχαν δύο είσοδοι, μια ανατολικά και μια βόρεια και με ξεχωριστές ανοδικές σκάλες, για την επικοινωνία με την αυλή. Το ισόγειο ήταν ελεύθερος χώρος, για εορταστικές συγκεντρώσεις και συνεδριάσεις της Δημογεροντίας, αλλά διαμορφωνόταν πολλές φορές με μονοκόμματα ξύλινα μεσοχώρια σε δύο ή τρεις αίθουσες διδασκαλίας και ανάλογα με τις διδακτικές ανάγκες του Σχολείου. Όλες οι αίθουσες είχαν μεγάλα παράθυρα από τα οποία έμπαινε άφθονο φως. Τα θρανία ήσαν τριθέσια και εξαθέσια καμωμένα από κυπαρισσένιο ξύλο. Ανάδιδαν μια ωραία μυρωδιά που ήταν έντονη σ’ όλο το χώρο. Οι έδρες ήσαν περιποιημένες και στους τοίχους αναρτημένα τα απαραίτητα γεωγραφικά, θρησκευτικά και ιστορικά εποπτικά μέσα. Εντοιχισμένα ντουλάπια σε κάθε αίθουσα διατηρούσαν τα απαραίτητα υλικά και όργανα για την εποπτική διδασκαλία των μαθημάτων. Ξεχώριζαν στους τοίχους οι εικόνες του Χριστού με χρυσά πλαίσια, η εικόνα των Τριών Ιεραρχών και το πορτραίτο του Ευεργέτη Γκίκα Βιζίλη. Στά παλιά τα χρόνια, στην αίθουσα του Γραφείου υπήρχε και Βιβλιοθήκη πλούσια και επιμελημένη. Δυστυχώς, με την επικράτηση της Αλβανικής κυριαρχίας τα πάντα εξαφανίστηκαν. Η Σχολή διατηρούνταν από τα Μονίδρια της Κοινότητας, που κατέβαλλαν κάθε χρόνο 1.100 γρόσια... Τα έξοδα για τη συντήρηση του Σχολείου ήσαν πολλά. Έπειτα, καταβάλλονταν και οι μισθοί του διδακτικού προσωπικού. Και το δικό μας Σχολείο λειτουργούσε από παλαιότερα με 3 και 4 δασκάλους, την εποχή που και οι δάσκαλοι και τα Διδακτήρια ήσαν ανύπαρκτα ή σπάνια.

Ένας μεγάλος χώρος και δεξιά στο ισόγειο χρησίμευε για αποθήκη. Η τεράστια αυτή αίθουσα ήταν πάντοτε σκοτεινή, χωρίς παράθυρα. Και επειδή έπαιρνε πολλές φορές θέση πειθαρχείου για τους άτακτους μαθητές – και δεν ήσαν λίγοι – η μαθητική μας παράδοση είχε οργιάσει γι’ αυτό το έρημο κατώγι.... Δήθεν ότι όσοι έτυχε να τιμωρηθούν και να παραμείνουν στο κατώγι αυτό, αντίκριζαν ένα αποτρόπαιο φάντασμα, το Μώρο. Και από τότε έμεινε ο χώρος αυτός να ονομάζεται το κατώγι του Μώρου. Οι μεγάλοι μαθητές δεν έδιναν και τόση

σημασία, αλλά οι μικροί κοίταζαν με κάποιο φόβο την κατάμαυρη, σκοτεινή πάντοτε ανοιχτή είσοδό του, την οποία μάλιστα προσπαθούσαν να την αποφύγουν. Ο θρύλος ήταν και ένα γερό πειθαρχικό όπλο, για τους δασκάλους της εποχής εκείνης, το οποίο συνέτιζε τα στραβόξυλα…

Οι αυλές ήσαν κάπως περιορισμένες, γύρω δε απ' αυτές ορθώνονταν αιωνόβιες ελιές, που ανήκαν στο Σχολείο. Περιέβαλλε τις αυλές πεζούλι, ύψους ενός μέτρου. Κάτω, ανατολικά, έχασκε ο Λάκος. Δυτικά, σε βάθος 10 μέτρα, περνούσε σύρριζα ο καρόδρομος. Και βόρεια τα κτήματα του Ηλιάδη. Πιο κάτω από τον καρόδρομο, βρισκόταν το μικρό Κοιμητήριο των Γκιλεκάτων με τα απέριττα και απλά μνήματά του. Και πιο κάτω, η όμορφη καταπράσινη Λαγκαδέα με τους μύλους και τους θορύβους της. Θυμάμαι ανατολικά της αυλής και το κονάκι της αξέχαστης Μαρ-Βαβίας, που την τροφοδοτούσαν οι μαθητές με κομμάτια από τη μαρέντα τους.

Όλος αυτός ο χώρος του Σχολείου και του Αγίου Σπυρίδωνα, ήταν το στέκι αναρίθμητων σπουργιτιών. Τη δε άνοιξη απομακρύνονταν οι τρελλοαλήτες, για να δώσουν την κυριαρχία στις χιλιάδες ψαλιδωτά χελιδόνια.

Το ιστορικό της ανέγερσης του Σχολείου είναι το εξής με λίγα λόγια: Ο Πέτρο Ζούππας – μεταξύ 17ου αιώνα – παιδί μικρό ακόμα, είχε συνδεθεί με στενή φιλία με τον νεαρό τότε Γκίκα Βιζίλη. Λέγεται ότι ήσαν αδελφοποιτοί. Ύστερα από πολλά χρόνια και αφού ο Βιζίλης στο μεταξύ, βρισκόμενος στην Πετρούπολη, επρόκοψε στη ζωή του, με συνεχή αλληλογραφία κατάφερε το φίλο του να διαθέσει χρήματα για να ανεγερθεί το Σχολείο. Έτσι και έγινε. Αλλά εκτός από τα έξοδα της ανέγερσης, διέθεσε και κονδύλιο 60 ναπολεόνια χρυσά το χρόνο για πληρωμή των δασκάλων. Τα υπόλοιπα έξοδα τα διέθεταν οι Εκκλησίες και τα Μοναστήρια. Το οικόπεδο για το Σχολείο το πρόσφερε ο Θανάσης Δέδες, που και αυτός τότε άκμαζε στη Ρουμανία».

Πηγές:
himara.gr
Δέδες Κ.Ν. «Δρυμάδες», σελ, 165-169,172
Αθηνά Αντ. Κολτσίδα «Η εκπαίδευση στη Βόρεια Ήπειρο κατά την ύστερη περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας»